

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης 42/2018

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Τμήμα Β')

Συνεδρίαση της 13^{ης} Μαρτίου 2018

ΣΥΝΘΕΣΗ :

Προεδρεύων : Στέφανος Δέτσης, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ., κωλυομένου του Προέδρου Αλέξανδρου Καραγιάννη, Αντιπροέδρου Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Θεόδωρος Ψυχογιός, Δημήτριος Χανής, Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Αλέξανδρος Ροϊλός, Αδαμαντία Καπετανάκη, Ελένη Πασαμιχάλη, Χριστίνα Διβάνη, Διονύσιος Χειμώνας, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Ανδριανή Κατσαρού, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός ερωτήματος: Το υπ' αρ.πρωτ. (0) 32967/21-3-2017 έγγραφο της Δ/σης Εξυπηρέτησης Στεγαστικών Δανείων και Ειδικών Κατηγοριών του ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «ΤΑΜΕΙΟ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ».

Περίληψη Ερωτήματος : *Εάν το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, στις περιπτώσεις δανειοληπτών των οποίων περιορίστηκαν, δυνάμει του άρθρου 39 του ν. 3259/2004, οι ληξιπρόθεσμες, κατά την έναρξη ισχύος του άρθρου αυτού, οφειλές, αλλά δεν τηρήθηκε η ρύθμιση εξόφλησης, υποχρεούται να εφαρμόζει το εν λόγω άρθρο με τα σημερινά δεδομένα. Και, σε καταφατική περίπτωση, αν η ενέργεια αυτή πρέπει να γίνεται αυτεπάγγελα ή μετά από αίτηση του δανειολήπτη, καθώς και αν απαιτείται έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ταμείου.*

Επί του ανωτέρω ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Β΄) γνωμοδότησε ομόφωνα ως εξής:

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Με το έγγραφο της ερωτώσης υπηρεσίας δίδονται τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά, με βάση τα οποία υποβλήθηκαν τα εξεταζόμενα ερωτήματα:

1. Το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων χορήγησε στον Α. Χ. και στη Μ. Χ. (Ν.) δάνεια της κατηγορίας των νέων επιστημόνων

Α) για επαγγελματική στέγη (με αρ.λογ.16/1340/02 και 16/1341/02) ποσού 4.402,05 ευρώ (δρχ.1.500.000) στον καθένα με έναρξη τον Ιούλιο του 1986 και δύο χρόνια περίοδο χάριτος και λήξη 30/6/2001 και

Β) για αγορά κατοικίας (με αρ.λογ.13 /1340/02 και 16/1341/030) ποσού 6.456,35 ευρώ (δρχ.2.200.000) και 3.228,17 ευρώ (δρχ.1.100.000), αντίστοιχα, με έναρξη τον Ιούλιο του 1986 και λήξη 30/6/2011,

ήτοι, συνολικό ποσό χορήγησης και για τους δύο 18.488,62 ευρώ.

Το επιτόκιο χορήγησης ήταν 13% για όλα τα δάνεια αλλά στα στεγαστικά έγινε μείωση επιτοκίου από 1/7/2002 σε 11%.

Αν εξυπηρετούνταν κανονικά τα δάνεια έπρεπε να καταβληθεί συνολικά το ποσό των 55.486,62 ευρώ και για τα 4 δάνεια από την έναρξη μέχρι τη λήξη.

Μέχρι σήμερα έχει καταβληθεί το συνολικό ποσό των 72.254,62 ευρώ, εκ των οποίων το ποσό των 16.768 ευρώ αντιστοιχεί σε τόκους υπερημερίας.

Αν υπολογιστούν με τα συμβατικά επιτόκια 13% και 11% οι τόκοι υπερημερίας από την έναρξη έως σήμερα σύμφωνα με τις καταβολές που έγιναν, θα πρέπει να καταβάλουν επιπλέον το ποσό των 96.003,81 ευρώ για τόκους υπερημερίας.

2. Επειδή από το ν. 2912/2001 περί ανατοκισμού και το άρθρο 39 του ν. 3259/2004 έγινε διαγραφή συνολικού ποσού 30.312,76 ευρώ, το ποσό που

έπρεπε να διακανονισθεί ανερχόταν συνολικά σε 46.219,96 ευρώ. Επειδή είχε ήδη αποβιώσει ο Α.Χ., η Μ.Χ. δεν τήρησε τους διακανονισμούς που είχε ζητήσει σύμφωνα με το ν.3259/2004, παρά κατέβαλε συνολικά από τον Οκτώβριο του 2004 μέχρι το 2015 ποσό 25.652,23 ευρώ (το μεγαλύτερο ποσό της καταβολής έγινε στις 23/4/2015 από βεβαιωμένες οφειλές στη ΔΟΥ Ρόδου 22.844,00 ευρώ).

Το ληξιπρόθεσμο χρέος για όλα τα δάνεια ανερχόταν στις 31/12/2016 στο συνολικό ποσό των 187.029,68 ευρώ (τόκοι υπερημερίας από το 2004 έως 31/12/2016 157.527,26 ευρώ). Ο υπολογισμός των τόκων έγινε με το συμβατικό επιτόκιο 13% και 11%.

Σύμφωνα με το ν. 3259/2004 θα πρέπει ο δανειολήπτης να καταβάλει το τριπλάσιο του αρχικού κεφαλαίου του δανείου (δηλαδή 55.465,86 ευρώ) και το υπόλοιπο διαγράφεται. Σ' αυτήν την περίπτωση οι δανειολήπτες έχουν καταβάλει μεγαλύτερο ποσό (δηλαδή 72.254,62 ευρώ-55.465,62 ευρώ = 16.788,76 ευρώ).

Ήδη δε η Σ. Χ., θυγατέρα του δανειολήπτη Α. Χ. και κληρονόμος του, με την από 11-2-2017 εξώδικη αίτησή της ζητεί την ολική διαγραφή της οφειλής.

3. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, αλλά και του γεγονότος ύπαρξης και άλλων αντίστοιχων περιπτώσεων, ερωτάται εάν:

α) η Υπηρεσία υποχρεούται να εφαρμόζει το άρθρο 39 ν.3259/2004 με τα σημερινά δεδομένα, δηλαδή να εξετάζει αν η ληξιπρόθεσμη σημερινή οφειλή είναι μεγαλύτερη του τριπλάσιου αρχικού κεφαλαίου (για όλες τις κατηγορίες δανείων) και αναλόγως να προχωρά σε διαγραφή των επιπλέον τόκων υπερημερίας.

β) η ανωτέρω ενέργεια πρέπει να γίνεται αυτεπάγγελα ή μετά από αίτημα του δανειολήπτη και

γ) απαιτείται εγκριτική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ταμείου.

ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

4. Με το ν. 3259/2004 (ΦΕΚ Α' 149/4.8.2004) «Περαίωση εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων, ρύθμιση ληξιπρόθεσμων χρεών και άλλες διατάξεις», ορίστηκαν τα εξής:

« ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ..... **Άρθρο 39.** Οφειλές προς πιστωτικά ιδρύματα.

1. Η συνολική ληξιπρόθεσμη οφειλή από κάθε είδους συμβάσεις δανείων ή πιστώσεων, οι οποίες συνομολογούνται ή έχουν συνομολογηθεί πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου με πιστωτικά ιδρύματα, δεν δύναται να υπερβαίνει το τριπλάσιο του κατά περίπτωση ληφθέντος κεφαλαίου εκάστου δανείου ή πίστωσης ή του αθροίσματος των ληφθέντων κεφαλαίων περισσότερων δανείων ή πιστώσεων ή προκειμένου περί αλληλόχρεων λογαριασμών, του ποσού της οφειλής, όπως αυτή διαμορφώθηκε κατά την τελευταία εκταμίευση του λογαριασμού, με την επιφύλαξη των παραγράφων 4 και 5 του παρόντος άρθρου.

2. Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να αναπροσαρμόσουν το ύψος των απαιτήσεών τους σύμφωνα με τη διάταξη της προηγούμενης παραγράφου του παρόντος άρθρου. Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να μην προχωρήσουν σε έναρξη διαδικασιών αναγκαστικής εκτέλεσης για την είσπραξή τους ούτε σε συνέχιση διαδικασιών που έχουν ήδη αρχίσει, μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2004 ή εφόσον εκκρεμεί η αίτηση του επόμενου εδαφίου για τη συνομολόγηση της ρύθμισης ή για όσο χρόνο ο οφειλέτης είναι ενήμερος. Μέχρι την 31^η Οκτωβρίου 2004 οι οφειλέτες ή οι εγγυητές πρέπει να υποβάλουν στα πιστωτικά ιδρύματα αίτηση για την υπαγωγή τους στη ρύθμιση. Η αποπληρωμή της προκύπτουσας κατά τα ως άνω οφειλής πρέπει να έχει διάρκεια πέντε (5) έως επτά (7) ετών, εκ των οποίων δύο (2) έτη θα αποτελούν περίοδο χάριτος και η αποπληρωμή θα γίνεται με ισόποσες περιοδικές δόσεις, εκτός και αν τα δύο μέρη συμφωνήσουν διαφορετικά. Η οφειλή θα είναι έντοκη με το εκάστοτε ισχύον επιτόκιο της ενήμερης οφειλής για όμοιες χρηματοδοτήσεις.

3. Παρέλευση της προθεσμίας της προηγούμενης παραγράφου άπρακτης ή καθυστέρηση στην εξόφληση δόσης που έχει συμφωνηθεί με τη ρύθμιση πέραν των ενενήντα (90) ημερών παρέχει το δικαίωμα στο πιστωτικό ίδρυμα να αρχίσει ή να συνεχίσει τις διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης για την είσπραξη της ανεξόφλητης οφειλής, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί σύμφωνα με τα ανωτέρω. Στην περίπτωση αυτή η οφειλή θα εκτοκίζεται με το εκάστοτε ισχύον επιτόκιο υπερημερίας από την πρώτη ημέρα καθυστέρησης.

Άρθρο 41 .Εναρξη ισχύος.

1. Οι διατάξεις των κεφαλαίων Α', Β' και Γ' του παρόντος Νόμου εφαρμόζονται από τη 15η Ιουλίου 2004.

2. Οι λοιπές διατάξεις του Νόμου αυτού ισχύουν από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επί μέρους διατάξεις του.».

5. Περαιτέρω, με την παρ. 6 του άρθρου 25 του ν. 3867/2010 «Ρυθμίσεις θεμάτων του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων», ορίστηκε ότι: «Με αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, μετά από αίτηση του υπόχρεου, μπορούν να καθορίζονται όροι εξυπηρέτησης, επί μέρους συμφωνίες των δανειακών συμβάσεων και η διευθέτηση των τόκων υπερημερίας των μη κανονικά εξυπηρετούμενων οποιουδήποτε είδους δανείων, που έχει χορηγήσει προς φυσικά πρόσωπα το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων....».

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

Από τις προπαρατεθείσες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό, συνάγονται τα ακόλουθα:

6. Με το άρθρο 39 του ν. 3259/2004 επαναρρυθμίστηκαν¹ εν μέρει οι προς τα τραπεζικά ιδρύματα οφειλές από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων

¹ Προηγουμένως είχαν ρυθμιστεί με τις διατάξεις του άρθρου 30 του ν. 2879/2000, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 47 του ν. 2873/2000 και αντικαταστάθηκε εν μέρει με το άρθρο 42 του ν. 2912/2001

και ορίστηκε ότι η συνολική ληξιπρόθεσμη οφειλή δεν μπορεί να υπερβαίνει το τριπλάσιο του ληφθέντος κεφαλαίου εκάστου δανείου ή πίστωσης ή του αθροίσματος των ληφθέντων κεφαλαίων περισσότερων δανείων ή πιστώσεων ή προκειμένου περί αλληλόχρεων λογαριασμών, του ποσού της οφειλής, όπως αυτή διαμορφώθηκε κατά την τελευταία εκταμίευση του λογαριασμού.

Ο νόμος ρύθμισε ο ίδιος αυτοτελώς και πλήρως τόσο τις προϋποθέσεις όσο και ύψος του ex lege επιτασσόμενου περιορισμού των οφειλών από τόκους, το οποίο (ύψος) προσδιορίζει μέσω απλού αριθμητικού υπολογισμού, χωρίς να προσαπαιτεί τη μεσολάβηση συμφωνίας των μερών ή δικαστικής αποφάσεως(ΑΠ 488/2017, 1095/2014, 2240/2009).

7. Όσον αφορά τις κατά την έναρξη ισχύος του ανωτέρω νόμου ληξιπρόθεσμες οφειλές, ο νομοθέτης προνόησε για έναν ευνοϊκό τρόπο εξόφλησής τους με τις διατάξεις των παρ. 2 και επ. του άρθρου 39, οι οποίες, ως εκ του περιεχομένου τους, δεν έχουν πάγιο χαρακτήρα.

Σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 2, τα πιστωτικά ιδρύματα όφειλαν να προχωρήσουν σε αναπροσαρμογή του ύψους των απαιτήσεών τους με την έναρξη ισχύος του νόμου, οι δε οφειλέτες όφειλαν να υποβάλουν στα πιστωτικά ιδρύματα αίτηση για την υπαγωγή τους όχι στη ρύθμιση των οφειλών τους (αφού αυτή χωρεί αυτοδίκαια) αλλά στη ρύθμιση εξόφλησης των οφειλών τους μέχρι την 31^η-10-2004, ορίστηκε δε ότι η αποπληρωμή πρέπει να έχει διάρκεια 5 έως 7 έτη, εκ των οποίων 2 έτη θα αποτελούν περίοδο χάριτος, και θα γίνεται με ισόποσες περιοδικές δόσεις, εκτός και αν τα δύο μέρη συμφωνήσουν διαφορετικά. Ορίστηκε, επίσης, ότι η ληξιπρόθεσμη οφειλή, όπως προσδιορίστηκε, θα είναι έντοκη με το εκάστοτε ισχύον επιτόκιο της ενήμερης οφειλής για όμοιες χρηματοδοτήσεις.

Τα δε πιστωτικά ιδρύματα όφειλαν να μην προχωρήσουν σε έναρξη διαδικασιών αναγκαστικής εκτέλεσης για την είσπραξη των οφειλών ούτε σε συνέχιση των διαδικασιών που είχαν ήδη αρχίσει, μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2004 ή εφόσον εκκρεμούσε η αίτηση για τη συνολολόγηση της ρύθμισης εξόφλησης ή για όσο χρόνο ο οφειλέτης ήταν ενήμερος.

8. Στην παρ. 3 του άρθρου 39 ορίστηκε ότι η παρέλευση της προθεσμίας της 31^{ης}-10-2004 άπρακτης ή η καθυστέρηση στην εξόφληση δόσης που έχει συμφωνηθεί με τη ρύθμιση πέραν των 90 ημερών παρέχει το

δικαίωμα στο πιστωτικό ίδρυμα να αρχίσει ή να συνεχίσει τις διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης για την είσπραξη της ανεξόφλητης οφειλής, όπως αυτή διαμορφώθηκε, στην περίπτωση δε αυτή η οφειλή θα εκτοκίζεται με το εκάστοτε επιτόκιο υπερημερίας από την πρώτη ημέρα καθυστέρησης.

Επομένως, η παρέλευση της προθεσμίας της 31^{ης}-10-2004 άπρακτης, δηλ. χωρίς ο οφειλέτης να υποβάλει αίτηση ρύθμισης, έχει σαν συνέπεια την απώλεια του δικαιώματος του οφειλέτη για ρύθμιση της εξόφλησης της συνολικής ληξιπρόθεσμης οφειλής και εκ του νόμου υπαγωγή αυτής σε υπερημερία.

Εάν, εξάλλου, υποβληθεί εμπρόθεσμα αίτηση και η εξόφληση της συνολικής οφειλής ρυθμιστεί, αυτή συνεχίζει να εκτοκίζεται με το πιο πάνω ενήμερο επιτόκιο. Εάν, όμως, υπάρξει καθυστέρηση στην καταβολή μιας δόσης πέραν των 90 ημερών, τότε η οφειλή εκτοκίζεται από την πρώτη ημέρα καθυστέρησης με το εκάστοτε ισχύον επιτόκιο υπερημερίας. Ο τόκος δε που θα προκύψει από τον εκτοκισμό αυτόν προστίθεται στη συνολική ληξιπρόθεσμη οφειλή, με αποτέλεσμα αυτή να υπερβεί το ανώτατο όριο του νόμου.

9. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, για τις περιπτώσεις των ήδη, κατά την έναρξη ισχύος του άρθρου 39 του ν. 3259/2004, ληξιπρόθεσμων οφειλών, που ενδιαφέρει εν προκειμένω, τα πιστωτικά ιδρύματα όφειλαν να προχωρήσουν σε αναπροσαρμογή τους με την έναρξη ισχύος του νόμου (4-8-2004) και, επομένως, μία φορά επαναπροσδιορίστηκαν αυτές και δεν μπορούν να προσδιοριστούν εκ νέου. Επομένως, εάν ο οφειλέτης δεν τήρησε τη ρύθμιση εξόφλησης, η επιβάρυνση των οφειλών αυτών με τόκους υπερημερίας είναι νόμιμη, κατά ρητή νομοθετική πρόβλεψη.

Ειδικώς δε για το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, η διάταξη της παρ. 6 του άρθρου 25 του ν. 3867/2010, δίνει τη δυνατότητα στο Διοικητικό του Συμβούλιο, με απόφασή του, μετά από αίτηση του υποχρέου, να διευθετήσει τους τόκους υπερημερίας των παραπάνω περιπτώσεων.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

10. Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, επί των τεθέντων ερωτημάτων το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Β') γνωμοδοτεί,

ομοφώνως, ως εξής: Για τις περιπτώσεις των ήδη, κατά την έναρξη ισχύος του άρθρου 39 του ν. 3259/2004, ληξιπρόθεσμων οφειλών, τα πιστωτικά ιδρύματα όφειλαν να προχωρήσουν σε αναπροσαρμογή του ύψους των απαιτήσεών τους με την έναρξη ισχύος του νόμου (4-8-2004) και, επομένως, μία φορά επαναπροσδιορίστηκαν οι οφειλές αυτές και δεν μπορούν να προσδιοριστούν εκ νέου, εάν δε ο οφειλέτης δεν τήρησε τη ρύθμιση εξόφλησης, νομίμως βαρύνονται οι οφειλές με τόκους υπερημερίας. Ειδικώς δε για το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, παρέχεται η δυνατότητα στο Διοικητικό Συμβούλιο αυτού, δυνάμει της διατάξεως της παρ. 6 του άρθρου 25 του ν. 3867/2010, με απόφασή του, μετά από αίτηση του υποχρέου, να διευθετήσει τους τόκους υπερημερίας των περιπτώσεων αυτών.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Αθήνα, 20η Μαρτίου 2018
Ο Προεδρεύων του Τμήματος

Στέφανος Δετοπούλης
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Ανδριανή Κατσαρού
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.